

Egoistes estúpids

Els humans no som tan egoistes ni tan racionals com pressuposen algunes teories econòmiques o filosòfiques. A escala individual, sovint actuem més per impulsos i emocions que per càlculs estratègics a partir d'informació solvent. A escala de l'espècie, semblaria que els humans hauríem d'estar interessats a propiciar condicions que facilitessin una qualitat de vida a mitjà termini. Però som éssers de temps curts. Una actitud que avui esdevé molt irracional, especialment en termes ecològics i d'un futur que és tan a prop que ja ha arribat.

Avui són pocs els científics que neguen que la humanitat s'enfronta a importants canvis ambientals relacionats amb l'escalfament global del planeta. La resposta davant d'aquest fet només pot ser col·lectiva, internacional. Tanmateix, fins ara les cimeres ambientals han estat presidides més per la retòrica que per les decisions efectives. Encara som a l'etapa dels discursos.

A la conferència de Copenhaguen (2009) es va establir l'any 2020 com a límit de l'augment de temperatura, però aquest objectiu ja resulta impossible de ser assolit, com ja ha advertit l'Agència Europea del Medi Ambient. Els estats parlen del que s'ha de fer, però a la pràctica prenen decisions que van en sentit contrari.

De fet, que es detecti un escalfament global no és cap novetat en la història de la Terra. En temps passats hi ha hagut altres *canvis climàtics* (i extincions de la vida) per escalfament o refredament a escales bastant més importants que l'actual. Tanmateix, el que ara és nou és la

rapidesa amb què es produeixen els canvis. I la velocitat importa. Influïx decisivament en les conseqüències pràctiques. Es calcula que el procés actual és com a mínim deu vegades més ràpid que el de la fi de l'última glaciació. Vegem-ne algunes dades.

Els gasos d'efecte hivernacle, principalment el CO₂ i el metà, segueixen augmentant. També ho fa la desforestació global. L'actual concentració de CO₂ a l'atmosfera (unes 400 parts per milió) és la més alta dels últims 800.000 anys. I la tendència demogràfica de la humanitat és a augmentar, com a mínim fins a mitjans de segle, cosa que genera una demanda d'aigua i d'energia que s'afegeix a l'associada al desenvolupament. Alguns estudis solvents preveuen un augment d'entre 2 i 4 graus de temperatura global mitjana si el 2050 la concentració de CO₂ arriba a 500 parts per milió. D'entrada pot no semblar gaire. Tanmateix, els efectes semblen clars. Citem-ne només dos.

D'una banda, més temperatura vol dir més evaporació i, per tant, més pluges, però la seva distribució varia: plourà més als tròpics i en terres de latituds altes, i menys en latituds mitjanes, i es desertitzaran algunes àrees (Mediterrani). També vol dir fusió del gel situat sobre els continents amb repercussions per a algunes ciutats costeres i illes amb relleus plans per efecte de la pujada del nivell dels oceans.

D'altra banda, l'acidificació dels oceans (pèrdua d'alcalinitat) en absorbir més diòxid de carboni és una

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC DE CIÈNCIA POLÍTICA, UPF

Hi haurà costos humans i econòmics elevats per pal·liar les conseqüències dels previsibles desastres ambientals

altra conseqüència de la crema de combustibles fòssils. De fet, actualment els oceans ja són un 30% més àcids que fa dos segles. Avui es registra un pH mitjà de 8,1 (el pH és un índex que data de l'any 1909, reformulat el 1924, que mesura el grau d'alcalinitat o acidesa d'una solució líquida; es mesura en una es-

cala logarítmica d'entre 0 i 14). Nombrosos anàlisis estableixen que si s'assoleix un pH de 7,8 hi haurà un punt d'inflexió, de no retorn, en el risc de supervivència de moltes espècies tant per motius directes com indirectes (alimentació, etc.). Aquest índex significaria un augment al voltant del 150% del grau d'acidesa dels oceans respecte a l'any 1800, una situació que les projeccions situen al voltant de l'any 2100. Les dades sobre espècies animals i vegetals amenaçades resulten alarmants, fins al punt que alguns científics diuen que hem entrat en l'època de la "sisena extinció" de la vida en el planeta. Una extinció que vindria provocada pels humans en l'època que alguns (Paul Crutzen) denominen Antropocè (les cinc extincions anteriors dels darrers 500 milions d'anys foren provocades per causes naturals).

A mitjans del segle XX, l'economista J.A. Schumpeter, comentant els canvis introduïts pel sistema capitalista en el seu llibre *Capitalisme, socialisme i democràcia*, escriu: "En trencar el marc precapitalista de la societat, el capitalisme va trencar no tan sols les barreres que impediaven el seu progrés, sinó també els arbotants que n'impediaven el

col·lapse". Una cosa semblant pot dir-se del model ecològic actual. Tot apunta que hi haurà costos humans i econòmics elevats per pal·liar les conseqüències dels previsibles desastres hídrics, ambientals i socials que es produiran en les properes dècades.

No es tracta d'incentivar alarmismes no fonamentats. Es tracta d'establir mesures que primer disminueixin el pendent ascendent del gradient de temperatura i després l'equilibri. Hi ha coneixements científics suficients i solucions tècniques solvents. Però s'han d'esmerçar els recursos polítics i pressupostaris per implementarlos a escala internacional. Una dificultat pràctica es: qui paga què? Els plantejaments ecològics crec que s'han de fer sempre juntament amb els energètics. Però la inoperància actual està incentivant la degradació ambiental. De moment, la inversió del Fons Verd per al Clima és molt insuficient (i molt inferior a les xifres establertes pels països rics a la conferència de Copenhaguen). La propera conferència de París a finals d'aquest any no sembla que hagi de canviar el predomini de la retòrica sobre l'acció. En aquest àmbit hi ha una manca clara de lideratge. I de responsabilitat política.

El lloc de la raó en el comportament humà és bastant més modest del que pressuposen i postulen les concepcions racionalistes. Com a espècie no es tracta de ser més idealistes, sinó d'actuar com a *egoistes racionals* a mitjà termini, com a egoistes intel·ligents. Actualment, vistos des d'un altre planeta, la humanitat apareix en termes ecològics com un conjunt d'*egoistes estúpids*.